

Александар Милосављевић

СРПСКО ПОЗОРИШТЕ У ЕВРОПИ

Присусиство Српског народног позоришта у Европи.

Текућу, 146. сезону Српско народно позориште започело је као пуноправни члан Европске театарске конвенције, уз Европску театарску унију једну од две најугледније позоришне асоцијације, али и као оснивач будуће амбициозно замишљене позоришне организације „Европска огледала”. У исти мах, на самом почетку ове сезоне, септембра 2006. године, у Женеви је изведена премијера представе *Троил и Кресига*, славне Шекспирове трагедије коју је режирала Лоранс Калам, а која је настала у копродукцији СНП-а, Театра Коруџа и Труппе 03 из Швајцарске.

Интернационалним успесима СНП-а ваља додати и атрактивне наступе опера *Риџолејто* у Кану, Француска, те *Васкрсење* на фестивалу у Мишколцу, Мађарска, као и ексклузивно премијерно извођење опере *Кайтарина Измајлова* на прошлогодишњем београдском фестивалу Бемус, након чега су уследили позиви на међународна гостовања.

Осим тога, једно од најозбиљнијих покрића за овако амбициозне међународне планове Српског народног позоришта засигурно је утемељено и у чињеници да представа *Језик зидова* кореографа из Холандије Гаја Вајцмана и Рони Хавер, настала у Форуму за нови плес Балета СНП, наставља поход по свету. Наиме, након успешних извођења на лањском Битефу (Награда публике коју додељује ХВБ Банка), Инфанту (Награда за истраживање сценске форме), МОТ-у у Скопљу (Фестивал Млад отворен театар), панчевачком Ех театар фесту, те Награде „Димитрије

Парлић” Удружења балетских уметника Србије, ова представа ће бити играна и на Театарфесту у Сарајеву, на Интернационалном фестивалу у Сибију, Румунија, на Фестивалу у замку у словачком граду Зволену, док су у току преговори и за њен наступ на Фестивалу плеса и невербалног театра у истарском градићу Светвиченату.

*

Улазак Српског народног позоришта у просторе „великог белог театарског света” и формално је потврђен јуна прошле године када је СНП постало чланица Европске театарске конвенције, и то на иницијативу групе угледних европских позоришника, чиме је отворена могућност за богате размене представа, атрактивна гостовања у безмало свим европским државама, и за, нама данас, у часу када покушавамо да афирмишемо тзв. европску димензију свог националног идентитета и пребродимо кризу фамозне транзиције, толико неопходну размену знања и искустава.

Да би се на најбољи начин представило европским позоришницима СНП је још прошлог фебруара организовало showcase најбољих својих драмских представа и за то је било награђено изузетно ласкавим коментарима страних гостију и критикама објављеним у иностраној театарској публицистици.

Па ипак, чини се да је најпровокативнија међународна активност Српског народног позоришта у Новом Саду везана за оснивање будуће асоцијације – „Европска огледала”.

Иницијални разговори о оснивању ове позоришне организације, која ће окупити театре из Француске, Немачке, Пољске, Чешке, Мађарске, Румуније и Србије, започети су пре више од годину дана. Основна идеја је била да Асоцијација организује фестивал на којем ће бити приказано шест до седам представа (у зависности од броја чланица будуће асоцијације). Поменуте представе ће настати на исту тему, у истоветним продукционим околностима. Темелни циљ овог пројекта је провера како ће позоришни ствараоци у различитим деловима Европе, у оквиру различитих позоришних традиција и театарских система продукције, размишљати о истој теми.

На пример, тема би, речено је на првом састанку у Егеру, могла да буде *Судбина Војкека* у данашњој Европи, а свако позориште би одлучило да ли ће направити представу по Бихнеровом *Војкеку*, хоће ли инсценирати осавремењену адаптацију овог комада, или ће, рецимо, наручити нови драмски текст чија би тема кореспондирала са драмском причом о несрећном солдату Војдеку. Фестивалски циклус би обухватао три године, током којих би све представе биле изведене у оквиру појединачних фестивалских издања у позориштима – чланицама Асоцијације.

Доцније, на састанцима у Шћећину (Пољска), Сфенту Георге (Румунија) и Нанту (Француска) ова идеја је још прецизније профилисана, осмишљени су пратећи фестивалски програми, дефинисана је и заокружена финансијска конструкција пројекта, отклоњене су недоумице везане за учешће театра из Србије – у овом случају Српског народног позоришта – као пуноправног члана одговарајуће европске театарске организације (с обзиром на својевремени прекид преговора о асоцијацији и придруживању Србије Европској унији), а све са циљем да европској Комисији за културу буде предочен што потпунији предлог на основу којег би била одобрена финансијска средства неопходна за реализацију пројекта.

Суштина „европске идеје” овог пројекта је, наиме, у томе што би на конкретан начин, театарским средствима, било показано огромно богатство различитости позоришних традиција и система рада, била би омогућена размена различитих искустава, знања, талената, а врхунац развоја пројекта биће представа која би настала након трогодишњег циклуса, током четврте године. У исти мах, управо би та четврта представа била и својеврсна најјава наредног трогодишњег циклуса.

Првобитан назив ове организације – „Позориште без граница” (и као асоцијација на већ познате „Лекаре без граница”, али и због основне идеје да театар, како се у овом контексту сагледава, савршено означава покушај рушења баријера у савременој Европи која тежи да поништи границе), доцније је промењен у „Европска огледала”, што такође адекватно репрезентује погледе и намере Асоцијације. Разлози за ову промену су формалне природе, будући да је установљено да у Европи већ постоји институција истог назива, премда другачије идејно и организационо конципирана.

На састанку који је недавно одржан у Новом Саду, у организацији Српског народног позоришта, поново је дискутовано о свим наведеним питањима и још су конкретније дефинисани елементи на основу којих ће бити коначно формулисана тема првог фестивалског издања, али су домаћини искористили и прилику да гостима представе Српско народно позориште – и као озбиљну институцију, и као театар уистину богатог и провокативног репертоара.

Даљи планови Асоцијације предвиђају завршне послове око израде Статута „Европских огледала”, дакле својеврсну институционализацију организације, пријаву на Конкурс Комисије за културу ЕУ, свечано потписивање протокола о Асоцијацији и, напokon, прве пробе представа. Календар Асоцијације подразумева да прво фестивалско издање буде одржано управо у Новом Саду, у Српском народном позоришту, с јесени следеће године.

*

Ове „европске продоре” Српског народног позоришта не треба, међутим, посматрати искључиво на плану индивидуалних резултата, већ и као најаву много ширег и активнијег присуства српских театара у свету. На том трагу је, рецимо, пријем Југословенског драмског позоришта у Европску театарску унију, Европска награда за нову позоришну реалност коју је управо добила Биљана Србљановић, тренутно наша најизвођенија драмска списатељица на европским позоришним сценама, као и све чешћа гостовања домаћих редитеља (Никита Миливојевић и Небојша Брадић у Грчкој, Јагош Марковић у Хрватској и Шведској) у театарима Старог континента.